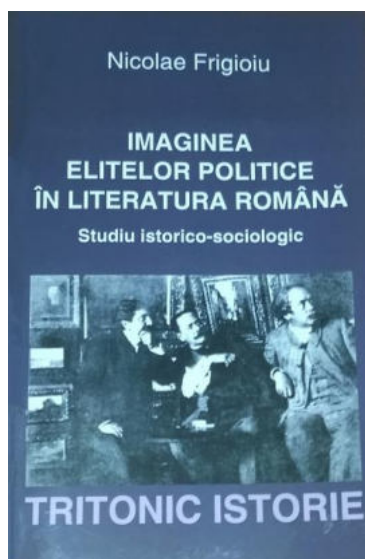

Nicolae Frigioiu, *Imaginea elitelor politice în literatura română: studiu istorico-sociologic*, Editura Tritonic Books, București, 2018, 278 p., conține bibliografie, ISBN 978-606-749-371-9

Prof. Mihaela Nicoleta ICHIM-RADU¹

O apariție editorială care nu poate face abstracție de faptul că „ imaginea elitelor politice în literatura română se structurează și se restructurează în funcție de dinamica proceselor obiective de structurare socială, ca urmare a fenomenului de modernizare politică și economică a României” (Introducere), dar, în egală măsură, în conceperea lucrării sale, autorul observă că „ între onoarea vechilor elite și oportunismul celor noi, literatura română creează un spațiu social în care diferențele dintre stilul de viață și sistemele de valori ies cel mai bine în evidență”. Ciocoiul (de la Nicolae Filimon până la Ion Marin Sadoveanu), „oamenii lui Vodă”/, „omul stăpânirii”/, „omul boierului”, urmați de lumpenii de la orașe/țărani leneși și săraci/slugile foștilor stăpâni/ „omul nou” din perioada comunistă – îl determină pe autor să afirme că „nu toți

membrii elitelor politice sunt supraoameni care poartă girul perfecțiunii, (însă – s. n.) idealizarea istorică le permite să fie beneficiarii unei astfel de imagini”.

Complexitatea volumului, supus analizei noastre, este dată de structura celor nu mai puțin de nouă capitole ale acestuia. Astfel, primul capitol, Elită sau elite politice? Elită sau elite ale puterii (p. 17-42) conține inevitabilele Precizări terminologice (termene, concepte, criterii de identificare, recrutare, selecție și promovare) sau sesizarea diferențelor dintre Elita puterii și Elitele puterii. Autorul se preocupă și de Cauzele și condițiile circulației elitelor, de Selecția și recrutarea acestora (inclusiv de așa-zisul Dosar de cadre, specific perioadei nu de mult apuse), precum și de Mobilitatea inter și intra clasă, „vizibilă în perioada transformărilor revoluționare, când se schimbă ordinea politică, și, implicit, paradigma economică”.

Clasă politică sau clasă conducătoare (p. 43-74) are ca text introductiv Problemele vechi într-un context nou, urmat de Delimitările conceptuale: clasă socială versus clasă politică/clasă conducătoare versus clasă politică. Discursul se circumscrie și analizei Structurii și compoziției clasei politice, Formării și evoluției

¹ Inspector școlar, Inspectoratul Școlar al Județului Bacău

clasei politice în socialism sau Structurii și compoziției acesteia în același regim politic.

Capitolul al treilea, Mase și elite (p. 75-99), supune analizei un subcapitol intitulat Categoria de masă și elementele ei corelative, dar și concluzia potrivit căreia, „masa nu generează o acțiune intraspecifică. Ea este lipsită de relații afective între membrii săi și, deci, de conștiință de sine” (p. 78). Într-un alt subcapitol cu titlul „Nespună vrăjmășia prostimii” sau comportamentul colectiv de masă, autorul remarcă: „De la Grigore Ureche până la Liviu Rebreanu și Mihail Sadoveanu în literatura română sunt descrise mai multe forme de comportament colectiv: de masă, al mulțimilor și popular (public)” (p. 79), celebru fiind pasajul din Alexandru Lăpușeanu (capodopera lui C. Negruzzi), care „conține toate caracteristicile mișcării de masă [...] La cererea mulțimii: „Capul lui Moțoc vrem!”, acest din urmă cuvânt găsim un eho în toate inimile, fu ca o scânteie electrică” (p. 87). Capitolul, menționat anterior, se încheie cu Mase, elitism și democrație și aprecierea că „prin tehnicile sale de alegere a reprezentanților, democrația săvârșește o selecție a viitoarelor elite” (p. 93).

Cel de-al patrulea capitol, Originea elitelor politice din România (p. 100-120), este structurat în mai multe subcapitole: Mitologia originilor, Originea istorică a elitelor românești, Nașterea și meritul elitelor politice din România, precum și Mărirea și decăderea elitelor istorice, trimiterile directe la sursele literare fiind bune exemple în argumentarea ideilor lansate de către autor.

Același model de analiză este aplicat și în capitolul Elite politice și vocația lor morală (p. 121-156), fiind tratate succesiv concepte precum Etica și politica, Vocație și ideal, Rolul socializării în formarea elitelor politice, Elitele morale „în vreme de război” sau Elite(le) și spiritualitate(a).

Al șaselea capitol al cărții, Sămănătorismul și regenerarea elitelor naționale (p. 157-176), prezintă, într-o modalitate nepartinică, Radiografia unui curent, avansând ideea că: „Sămănătorismul asimilează temele, stările de spirit, orientările, ideile despre rosturile și destinele unui popor, aflat la cumpăna dintre veacuri în căutarea identității sale, în ciocnirea dintre tradiționalism și modernitate”. Subsumat ideilor exprimate mai sus sunt și temele recomandate spre a fi abordate de scriitorii și poeții grupați în jurul revistei Sămănătorul, teme descifrate de autor în subcapitolul Între arta tezistă și arta cu tendință. Un subcapitol distinct este Ideologia social-politică a lui Nicolae Iorga, acest „partizan al unui „regim patriarhal”, egalitar, „al gospodăriilor independente și al schimbului în natură” până în a doua jumătate a veacului al XVI-lea, care ne strămută în regiuni de luptă, de încălcări, de stratificare socială a banului” (p. 168).

Prin Imaginea elitelor politice în literatura română (p. 177-215), autorul realizează o trecere în revistă a Portretului politic medieval, Imaginii lui Ștefan cel Mare și Sfânt în literatura română, Portretului politic modern, dar pune în prim-plan și „Antielitele” și „contraelitele” sau Imaginea ciocoilor noi cu bodyguard.

Penultimul capitol al lucrării, cel de-al optulea, capitol intitulat Eminescu și elitele politice (p. 216-243), ne trimite la Eminescu – gânditorul politic, la concepțiile

Geniului poeziei românești asupra sintagmei „stat”, dar și la încercările acestuia de a căuta un model autonom de dezvoltare. Și, nu în ultimul rând, sunt puse în lumină preocupările lui Eminescu referitoare la mituri și istorie.

Ultimul capitol al cărții, Vocația mesianică a literaturii române (p. 244-267), sintetizează elementele Mesianismului și profetismului literaturii noastre naționale, compară aportul Martirilor și liderilor mesianici din țară cu aportul liderilor de pe alte continente (fie ei cu opinii democratice sau îndoctrinați/cu simpatii care țin de doctrinele nazistă/fascistă/legionară). Și, ca un corolar la toate tendințele și ideile, autorul precizează că nu rămâne decât Vocația mesianică a literaturii române, cu „viziunea profetică și mobilizatoare totodată”.

Imaginea elitelor politice în literatura română: studiu istorico-sociologic utilizează o bogată bibliografie, cu lucrări de specialitate, atât ale autorilor români, cât și a celor străini. Așadar, un volum care, prin structura, ideile și informațiile inserate în cuprinsul său, constituie un instrument de lucru necesar oricărui scriitor, istoric, sociolog, politolog sau politician.